

УДК 330:332

Гаврилова Н. В.

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗЕЛЕНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Розвиток світової економіки, поширення концепцій «зелених» технологій, вимоги до мінімізації шкідливого навантаження на екологічну ситуацію, посилені вимоги до чистого довкілля вимагають переорієнтацію виробництва на екоощадні технології та розширення напрямків інвестування «зелених» технологій. Одночасно спостерігається інвестування, яке має соціальний та екологічний вплив. За оцінкою науковців до 2030 р. у світі на реалізацію «зелених» проєктів буде направлено близько 93 трлн доларів, для забезпечення яких необхідне широке використання відповідних фінансових інструментів [2].

Сучасний світ стикається з численними екологічними викликами, що змушують країни активно шукати ефективні способи підтримки інновацій та інвестицій у рамках «зеленої» модернізації. Основна мета таких заходів полягає в сприянні структурним змінам, які орієнтовані на екологічно збалансоване виробництво й споживання, узгоджене з глобальними цілями сталого розвитку та національними пріоритетами. Фінансування екопроєктів стає фундаментальною цінністю «зеленої» економіки, оскільки дозволяє:

- знижувати негативний вплив на довкілля,
- зберігати та ефективно використовувати природні ресурси,
- розвивати альтернативну енергетику,
- створювати екологічно орієнтовані робочі місця.

Активне залучення інвестицій у цій сфері є відповіддю на низку глобальних проблем, серед яких зміни клімату, забруднення довкілля та необхідність оновлення застарілої інфраструктури [1].

Сучасний фінансовий ринок пропонує широкий спектр механізмів, які спрямовані на підтримку екологічних ініціатив. Серед них:

- екокредити та позики, що надаються для реалізації «зелених» проєктів,
- квоти на забруднення, які стимулюють підприємства до зменшення викидів,
- «зелені» державні закупівлі, що сприяють формуванню ринку екологічно чистих товарів та послуг.

Однак найбільш стрімке зростання демонструють «зелені» облігації – фінансовий інструмент нового покоління.

«Зелені» облігації є борговими цінними паперами, кошти від яких використовуються виключно на екологічні цілі. Їх популярність зростає завдяки кільком ключовим чинникам:

- підвищенню інтересу інвесторів до фінансових продуктів, що відповідають принципам стійкого розвитку,
- міжнародній підтримці та стимулюванню «зелених» ініціатив,
- інтеграції ESG-критеріїв у стратегії компаній та фінансових установ.

Розвиток цього фінансового інструменту підкреслює його значення для залучення капіталу у сферу екологічної трансформації. «Зелені» облігації вже сьогодні слугують потужним інструментом для досягнення сталого розвитку, забезпечуючи підтримку інноваційних рішень у сфері екології [2].

За 2020-2024 роки в Україні значний акцент робився на фінансуванні проєктів зеленої економіки, зокрема за допомогою зелених облігацій та приватних інвестицій. У 2020 році інвестиції в зелені проєкти перевищили 1,2 млрд євро, основні з них були спрямовані на проєкти у сфері енергоефективності, низьковуглецевої енергетики та водоочищення. У 2024 році активно розвиваються зелені облігації як інструмент залучення фінансування для сталих

проектів. Наприклад, кошти від таких облігацій спрямовуються на енергоефективні будівлі, модернізацію транспортної інфраструктури та управління відходами.

Загалом фінансування зелених інвестицій включало як державну, так і приватну участь, зокрема інвестиції в енергоощадні технології та модернізацію інфраструктури. Це свідчить про стабільне зростання сектору зеленої економіки в Україні.

Період 2020 - 2024 років демонструє поступовий перехід до «зелених» інвестицій, але для їхнього масового впровадження потрібна стабілізація економіки та створення сприятливого інституційного середовища.

Упродовж 2020 - 2024 років в Україні реалізовано низку проектів у межах «зелених» інвестицій. Наприклад, у рамках масштабного інвестиційного портфеля для досягнення Національного плану енергетичного переходу (НПЕК) передбачено 260 проектів на суму близько 50 млрд доларів, зокрема для розвитку відновлюваної енергетики та інших екологічних ініціатив. Також 140 додаткових проектів плануються як державні інвестиції на 28 млрд доларів.

Зелені фінансові інструменти, зокрема через банки, активно використовуються. Наприклад, «Укргазбанк» фінансує «зелені» проекти, зокрема у сфері сонячної та вітрової енергетики, загальну кількість яких оцінюють у сотні за кілька останніх років [3].

Аналіз "зелених" інвестицій в Україні за період 2020–2024 років демонструє поступовий розвиток цього напрямку, але із суттєвими викликами, що пов'язані з економічними та політичними реаліями країни. Ось основні аспекти:

1. Ріст інтересу до зелених фінансових інструментів:

Україна розробляє національну зелену таксономію відповідно до європейських стандартів, що сприяє впровадженню екологічних проектів та стимулює міжнародні інвестиції. Важливим кроком є адаптація норм сталого фінансування до місцевих реалій

Зелені облігації залишаються ключовим інструментом залучення капіталу. З 2020 року спостерігається зростання використання зелених облігацій як у приватному, так і в державному секторах.

2. Основні напрямки інвестицій:

Інвестиції спрямовані на модернізацію енергетичної інфраструктури, розвиток відновлюваних джерел енергії, енергоефективні технології в промисловості та житловому секторі.

Особливу увагу приділяють проектам із декарбонізації економіки та підтримці екологічно чистого транспорту, включаючи розвиток електромобілів.

3. Виклики та стримуючі фактори:

Війна в Україні суттєво обмежує можливості залучення інвестицій та реалізації великих проектів. Проте навіть в умовах конфлікту деякі ініціативи продовжують реалізовуватися.

Недостатній рівень інституційної підтримки, включаючи страхування кліматичних ризиків, та низька поінформованість малого і середнього бізнесу щодо зеленого фінансування.

4. Міжнародна підтримка: Україна отримує рекомендації від міжнародних організацій, таких як Світовий банк, для покращення нормативної бази зелених інвестицій. ЄС активно підтримує інтеграцію українських стандартів із європейськими для досягнення сталого розвитку [2].

Література:

1. Держенергоефективності: 1,2 млрд євро інвестовано у «зелені» проекти в Україні у 2020 році. Урядовий портал. 25 січня 2021 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhenergoefektivnosti-12-mlrd-yevro-investovano-u-zeleni-proekti-v-ukrayini-u-2020-roci>

2. Зінченко О. Світові тренди «зеленого» інвестування. *Економічний простір*. 2022, №17. С. 31-35. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1049/1013>

3. Телюпа А. Україна представила на COP 29 інвестиційний портфель «зеоних» інвестицій на 78 млрд доларів для реалізації НПЕК. *Урядовий кур'єр*. 21.11.2024. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/news/ukrayina-predstavila-na-cop29-investicijnij-portfe/>